Sosiaali- ja terveysministeriö

Asiantuntijalausunto

Anni Pietarinen | 5.10.2026 | VN/31005/2023
VN/31005/2023-STM-34

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto: HE 220/2026 laiksi työssä käytettäväksi tarkoitettujen teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Esityksen keskeinen sisältö

Esitys koostuu kolmesta osasta. Ensinnäkin esityksessä annetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1230 koneista ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/42/EY ja neuvoston direktiivin 73/361/ETY kumoamisesta (jäljempänä *koneasetus*) edellyttämä kansallisen täydentävä sääntely työkäyttöisten koneiden osalta. Toiseksi esityksessä ehdotetaan, että annetaan uusi laki työssä käytettäväksi tarkoitettujen teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta (jäljempänä *laitelaki*). Kolmanneksi esityksessä ehdotetaan työssä käytettäväksi tarkoitettujen teknisten laitteiden markkinavalvonta keskitettäväksi Lupa- ja valvontavirastolle eli valtakunnalliselle työsuojeluviranomaiselle.

EU:n koneasetuksen edellyttämän täydentävän sääntelyn antaminen

EU:n koneasetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, mutta siinä on myös asetettu jäsenvaltioille lainsäädäntövelvoitteita. Koneasetuksessa edellytetään ohjeiden, tietojen, merkintöjen, EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen ja EU-liittämisvakuutuksen kielestä sekä asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista säätämistä kansallisesti. Työkäyttöisten koneiden osalta tämä toteutettaisiin sisällyttämällä koneasetuksen edellyttämä sääntely ehdotettavaan laitelakiin. EU:n koneasetuksen soveltaminen ei sinänsä edellytä uuden lain antamista, vaan uuden lain antaminen perustuisi kansallisiin syihin. Lisäksi muuhun lainsäädäntöön tehtäisiin tekniset muutokset ja päivitykset, jotka ovat tarpeen koneasetuksen soveltamisen myötä.

Esityksen mukaan työkäyttöisten koneiden tiedot, ohjeet, merkinnät ja edellä mainitut vakuutukset on oltava suomeksi ja ruotsiksi. Esityksessä esitetään, että EU:n koneasetuksen velvoitteiden rikkomista koskeva sanktiojärjestelmä koostuisi markkinavalvontaviranomaisen määräämästä hallinnollisesta seuraamusmaksusta, laiteturvallisuusrikkomuksesta laitelain mukaan määrättävästä rangaistuksesta ja terveysrikoksesta rikoslain mukaan määrättävästä rangaistuksesta. Seuraamuksia käsitellään jäljempänä.

Kansallisesti ei ehdoteta annettavan muuta EU:n koneasetusta täydentävää sääntelyä, kuin mitä koneasetuksessa edellytetään. Kuluttajakäyttöisten koneiden osalta EU:n koneasetuksen edellyttämä sääntely annettaisiin pääasiallisesti erillisellä esityksellä.

Uusi laki työssä käytettäväksi tarkoitettujen teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi työkäyttöön tarkoitettuihin teknisiin laitteisiin sovellettava laitelaki, jolla kumottaisiin nykyisellään voimassa oleva laki eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta (1016/2004). Ehdotettua lakia sovellettaisiin kokonaisuudessaan kansallisen sääntelyn piirissä olevien, eli nk. harmonisoimattomien, työkäyttöisten teknisten laitteiden markkinavalvonnassa. Laitelakiin sisältyisi myös EU:n henkilönsuojainasetuksen, köysiratalaitteistoasetuksen ja koneasetuksen edellyttämä kansallisen tason sääntely kielivaatimuksista ja seuraamuksista.

Uuteen laitelakiin sisältyisi voimassa olevan laitelain tapaan kansallisen sääntelyn piiriin kuuluvien työssä käytettävien teknisten laitteiden yleisiä turvallisuusvaatimuksia koskeva sääntely. Turvallisuusvaatimukset olisivat muotoiltu

Postiosoite **Postadress** **Postal Address** Sosiaali- ja terveysministeriö	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.stm@gov.fi stm.fi

yleisellä tasolla, jotta ne voisivat soveltua erilaisiin teknisiin laitteisiin. Lisäksi laitelaissa säädettäisiin kyseisten teknisten laitteiden talouden toimijoiden eli valmistajien, Suomeen tuojien ja edelleen luovuttajien teknisten laitteiden turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden varmistamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Velvollisuudet liittyvät yleisten turvallisuusvaatimusten täyttämiseen, teknisen laitteen asiakirjojen ja merkintöjen laatimiseen ja niiden mukanaolon varmistamiseen sekä sen varmistamiseen, ettei kuljetus- ja varastointiolosuhteet vaaranna teknisen laitteen vaatimustenmukaisuutta.

Ehdotetun laitelain tavoitteena on selkeyttää työssä käytettäviä teknisiä laitteita koskevaa sääntelykokonaisuutta erityisesti kansallisen sääntelyn piiriin kuuluvien teknisten laitteiden talouden toimijoiden velvollisuuksien osalta. Lisäksi tavoitteena on päivittää sääntelyä kansallisesti säänneltyjen laitteiden ja EU-säänneltyjen laitteiden jaon sekä seuraamussääntelyn osalta.

Seuraamussääntely

Esityksessä ehdotetaan säädettävän uudesta työkäyttöisiä teknisiä laitteita koskevasta seuraamusjärjestelmästä. Seuraamusjärjestelmä koostuisi markkinavalvontaviranomaisen määräämästä hallinnollisesta seuraamusmaksusta, laiteturvallisuusrikkomuksesta määrättävästä rangaistuksesta ja terveysrikoksesta rikoslain mukaan määrättävästä rangaistuksesta. Hallinnollisesta seuraamusmaksusta ja laiteturvallisuusrikkomuksesta ehdotetaan säädettäväksi uudessa laitelaissa.

Hallinnollisen seuraamusmaksun piiriin ehdotetaan siirrettäväksi nykyisin rikosoikeudellisten seuraamusten piirissä olevat, teknisen laitteen muodollisia vaatimuksia koskevat ja verrattain vähäisinä pidettävät laiminlyönnit, joiden rikkomusten laatu ei edellytä rikosoikeudellisen järjestelmän käyttöä, mutta jotka ovat perusteltuja pitää sanktiojärjestelmän piirissä muun muassa markkinavalvontajärjestelmän tehokkaan toimimisen edistämiseksi. Samalla nämä laiminlyönnit dekriminalisoitaisiin, eli ne poistuisivat rikosoikeudellisten seuraamusten piiristä.

Laiteturvallisuusrikkomuksen piiriin kuuluisivat edelleen sellaiset rikkomukset, jotka voidaan katsoa vaarantavan käyttäjien terveyttä konkreettisella tavalla ja joiden osalta voidaan katsoa, että hallinnollinen seuraamusmaksu ei ole riittävä seuraamus. Terveysrikoksen piiriin puolestaan kuuluisivat kaikista moitittavimmat ja ihmisten terveyden ja turvallisuuden välittömimmin vaarantavat teot, jotka koskevat suoraan vaatimustenvastaisen teknisen laitteen asettamista saataville markkinoilla.

Markkinavalvontauudistus

Esityksessä ehdotetaan ensisijaisesti työssä käytettäväksi tarkoitettujen teknisten laitteiden markkinavalvonta keskitettäväksi Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosastolle eli valtakunnalliselle työsuojeluviranomaiselle. Markkinavalvonnalla tarkoitetaan viranomaisten toimintaa ja niiden toteuttamia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että tuotteet ovat lainsäädännössä säädettyjen vaatimusten mukaisia. Nykyisellään edellä mainittujen laitteiden markkinavalvontaa suoritetaan kaksiportaisessa järjestelmässä Lupa ja valvontaviraston ja sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosastolla on valtakunnallinen toimivalta ja se vastaa nykyisinkin työkäyttöisten laitteiden markkinavalvonnan kenttävalvonnasta.

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa myös työkäyttöisten teknisten laitteiden markkinavalvonnassa ja markkinavalvontaviranomaisena toimivan työsuojeluviranomaisen toimivaltuuksiin sovellettaisiin laajasti eri tuotesektoreilla sovellettavaa eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia (1137/2016, jäljempänä markkinavalvontalaki). Työssä käytettävien teknisten laitteiden markkinavalvonnassa käytössä olevien viranomaisvaltuuksien laajuus pysyisi markkinavalvontalain soveltamisalaan siirtymisen jälkeen ennallaan.

Esityksen pääasialliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon. Markkinavalvontatehtävien siirtyessä ministeriöstä Lupa- ja valvontavirastoon on esitetty vuoden 2027 talousarvioesityksessä, että ministeriöstä siirtyisi myös 1 htv:tä vastaava määräraha Lupa- ja valvontavirastoon. Esityksestä aiheutuva työmäärän lisäys olisi muutoin katettava olemassa olevista valtion talouden kehyspäätösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista.

Laitelakiin ehdotetaan säädettävän yksittäisiä talouden toimijoiden, kuten teknisen laitteen Suomeen tuojan laitteen vaatimustenmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseen liittyviä velvollisuuksista, joita ei voimassa olevassa laitelaissa esiinny tai jotka olisivat nykyisiä jonkin verran pidemmälle meneviä. Muutokset eivät kuitenkaan olisi merkittävät ja niiden tarkoitus olisi ensisijaisesti tarkentaa ja selkeyttää jo olemassa olevia talouden toimijoiden velvollisuuksia. Velvollisuuksien vaikutukset yrityksiin arvioidaan olevan vähäiset.

Hallinnollisilla seuraamuksilla arvioidaan olevan ensisijaisesti myönteisiä vaikutuksia yritysten väliseen kilpailuun. Siirtyminen hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämiseen sanktiona eräiden talouden toimijoiden

velvollisuuksien laiminlyönnistä parantaisi myös tuoteturvallisuutta ja näin työntekijöiden turvallisuutta, kun hallinnolliset seuraamusmaksut olisivat tehokkaammin ja nopeammin määrättävät kuin rikosoikeudelliset sakot.

Viranomaisen toiminnan keskittämisellä yhteen markkinavalvontaviranomaiseen on myönteisiä vaikutuksia yritysten toiminnalle. Valvonta-asian käsittely ainoastaan yhdessä viranomaisessa ilman siirtotarvetta toiselle viranomaiselle lähtökohtaisesti sujuvoittaa ja nopeuttaa tapausten käsittelyä sekä selkeyttää valvontaprosessia talouden toimijoille.

Valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

Esitys on käsitelty työturvallisuussäännöksiä valmistelevassa neuvottelukunnassa, jonka tehtävänä on valmistella työturvallisuutta ja muuta työsuojelua koskevia säädöksiä. Neuvottelukunta on käsitellyt esitystä kokouksissaan 10.6.2024, 15.4.2026 ja 19.8.2026. Esitys hyväksyttiin ilman muutosehdotuksia.

Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 20.1.2027. EU:n koneasetusta aletaan soveltaa 20.1.2027.